

СШЕТОК 43.

Ціна 15ц. 10 за \$1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ.

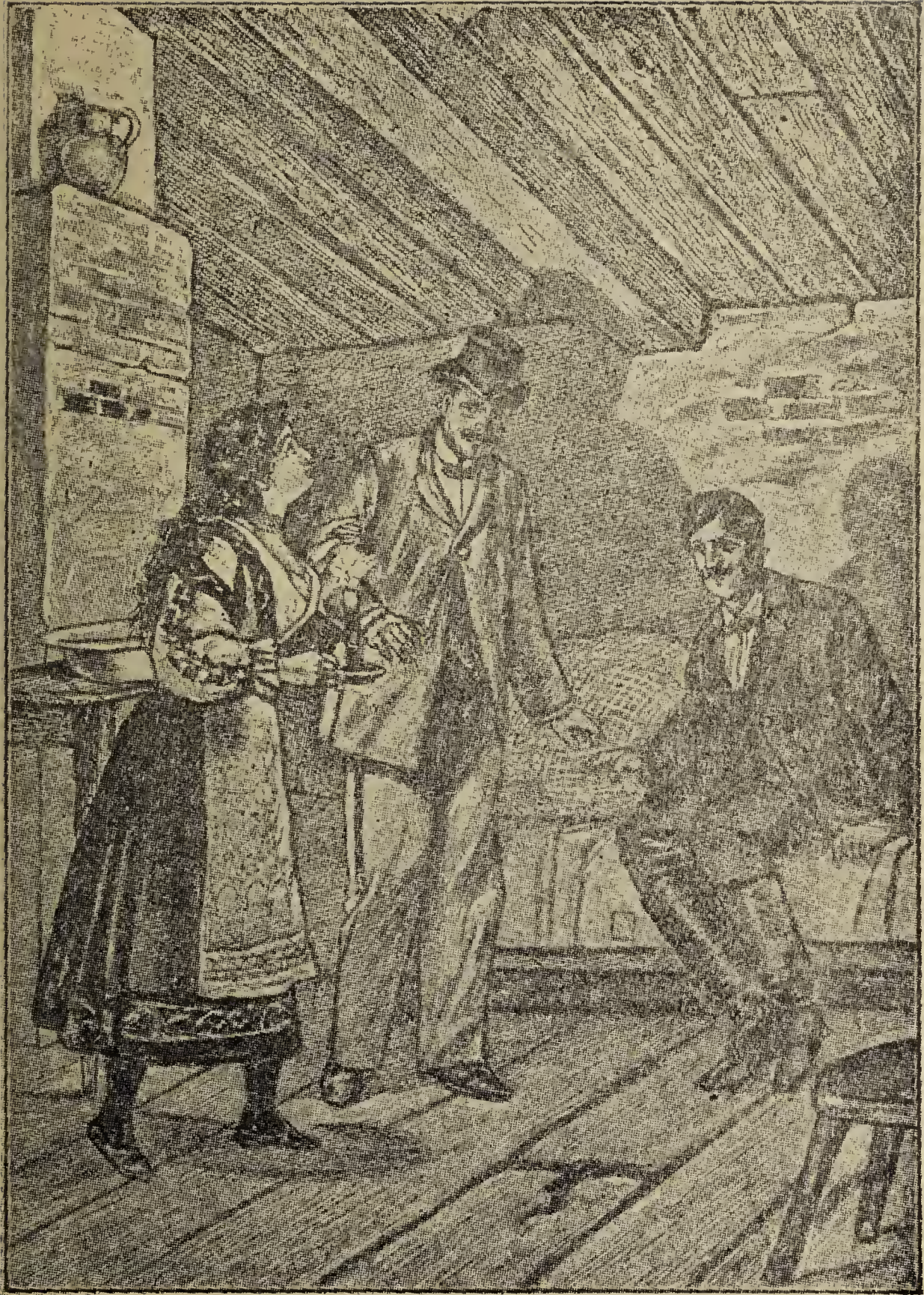
ПІРВАНЕ ДИТЯ

Роберт

Блюм

Лиш не засипляйте дуже кріпко! — остерігала Гагара.

Річ природна, граф дуже то вимагався приймати гроші від ньої, але вона майже присилувала його, щоб сів із ньою в повозку та до банку поїхав.

В годину пізнійше мав вже 50 тисяч, з якими другої днини вибрався до столиці.

Вернувши, розповів як справу поладнав. Був веселий, сміявся з того, що мусів у ньої залозичити ся, а шуткуючи навіть написав їй посвідку на позичені гроші.

Барониха була в знаменитім настрою, а з того знескористав Альфонс, та з матірної каси дістав гроші на подорож у висоті, яку самий собі означив.

— — — — —
— — — — —

Наближався день вінчання.

Барониха майже голову губила, бо граф домагався, щоб весільна забава була як можливо виставна й запросив найліпше товариство.

В цілім місті говорили про се, яке то щастє спадає на барониху, що дістає так багатого та милого чоловіка.

Самий граф викликував велике зацікавлення.

Зі всіх боків тиснулися до нього, дошукувались знакомства із ним, вижидали запрошень на весілле — він став прямо героєм дня.

Барон Альфонс також мав много роботи. Готовився до подорожі на полудень й розповідав товаришам нестворені річі про свої наміри.

Ще два дні оставало до весілля. Барониха так сим перенялася, що вже ні спати, ні їсти не могла.

Зовсім не дивувалася, що графові відвідини ставали щораз то коротші.

Аджеж і він був занятий, і він також вижидав гостей, свояків, між иншими одного аж із Росії, князя Ташова.

Барониха дуже раділа тим, що й князя приймати ме у себе й розказувала про се всім своїм знаким.

Аж ось прийшла і та довго вижидана днина.

Барониха цілу ніч не спала — мріяла про се як то величаво випаде весільна забава.

Бачила вже себе графинею Байтен — в палаті по королівськи улажненій, обвішаній всякими блискучими прикрасами посеред найвизначнішого товариства.

За кілька годин се вимріяне щастє мало вже таки здійснити ся!...

Але не тільки рожеві мрії займали її! Серед того світла, що її окружало вона бачила лиця блідих дівчат — а очі Едити десь то із кута грізно вогнем блистіли.

Відтак надплила велика чорна хмара — се найвиразнійша тїнь її чоловіка. Підняв до ньої руки, наче грозив їй пiмстою.

— Геть маро минулих днів — додавала собі відваги — тепер починається для мене нове житє!

Коли остаточно рано підняла ся із постелі, думки її були вже вільні від тих мар, що цілу ніч її мучили. Тепер вже думала лиш про те, з якою то повагою проходить ме помежи достойними гостями та вже зазделегідь любивалась тим, що її всі подивляти муть.

По полудни, десь коло другої години, мало відбутися вінчанє в церкві, а в саме полудне мав приїхати граф із князем — свояком.

Барониха прямо не знала що дієть ся із ньою. Горячкєво пригадувала собі чи видала всі потрібні розпорядженя, виплатила Альфонсови решту гроший на подорож а тоді вже взялась прибирати ся до вінчання.

Хоч на хвилю прийшло їй на думку, що се незвичайне дивне, що граф її на хвилину не забіг зрача, щоб бодай „добрий день” сказати, але думка ся дуже скоро уступила перед іншими.

Остаточно, прибрана в прекрасну, із жовтого шовку сукню, станула перед зеркалом та із таємним вдоволенєм подивляла свою, правдиво королівську поставу.

Вона, хоч не була вже молододою, то все-ж таки могла ще неодному голову закрутити, а до сього мала нагоду як раз сьогодня.

Була вже зовсім готова і нетерпеливо гляділа то на годинник, то на двері, чому то граф не приходить.

Альфонс також вже кілька разів заглядав — не міг дочекати ся години вінчання.

Вибила вже перша година, а графа і князя як нема, так нема.

За три чверті години має приїхати повозка по молододу пару!...

— Чомуж вони так зволікають? Чому позваляють так довго ждати на себе?

В барониhi із нетерплячки та хвилювання аж червоні плями виступили на лиця. Не могла встояти на місці й бігала то від дверей до вікон, то з поворотом а тільки хвіст шовкової спідниці за ньою шелестів.

Також Альфонс показав ся в дверях дуже схвилюваний.

— Не розумію, чому то їх нема! — кликнув — вже найвища пора! Можеб післати кого туди? Як думаєте, мамо?

— Ні, не слід так робити! Пождім ще якої чверть години! Коли за той час не наспіють, мати мемо ще час післати за ними та розпитати чи що злого їх не стрінуло!

Альфонс щось на се відповів, але вона вже того не чула. Думала, що відповісти князеви, коли питає про її минуле.

Вже то я заверну йому голову, щоб не був дуже цікавий! — подумала, певна своїх облудних способів.

Знова чверть години проминуло, а з вижиданих ні сліду.

Альфонс, що дотепер неспокійно проходжував ся по салоні, не будучи в силі довше панувати над собою, став перед матір'ю.

— Довше вже годі ждати — сказав, силуючись на спокій — бо з кожною хвилиною можемо сподівати ся, що гості піchnуть приїздити — а що тоді?

Барониха попала в так глибоку задуму, що прямо не свідомо була того, що діється із ньою.

Тепер доперва глянула на годинник.

— Мій Боже! — кликнула — вже так пізно! Альфонсе, то вже найвищий час! Йди самий до нього, біжи, — може що злого — борони Боже — сталось йому?!

Альфонс захопив капелюх й вибіг з хати.

Барониха гляділа за ним через вікно й бачила як входив у браму камениці, де мешкав граф.

Минуло кілька хвилин прикрого вижидання.

Альфонс побіг на гору до мешканя Байтена й задзвонив.

Ніхто не вийшов, щоб йому втворити, ніхто не ворухнувся в середині, хоч він вдруте задзвонив.

Ні живої душі!

Задзвонив втретє. Звук розлягся скрізь в будинку — але ніхто й на се не відозвався.

— Щоб се могло значити?

Киваючи головою зійшов на долину, щоб дверника розпитати.

— Коли увійшов в його кімнату й спитав про графа Байтена, той видивився на нього здивований.

— Пана графа шукаєте? Але ж він ще вчора виїхав враз із послугачем своїм!

— Виїхав? — ледво вистогнав Альфонс, майже задубівши на місці. — Адже-ж се неможливе! Граф мусить тут бути! Сьогодні-ж його вінчання!...

Дверник счудувався. Покиваючи головою, сказав:

— Що правда, то й я дивувався, що пан граф так нагло виїхав! Коли я питаю, куди висилати листи, що може наспіють після його виїзду, то на се мені сказав, щоб я тим не журився, бо він самий вже подбав о се, щоб листи пересилано на нову адресу.

Барон Альфонс все ще стояв, наче громом поражений та, втворивши уста із дива великого, все ще глядів на заперті двері. Нарешті потер чоло рукою й звернувся до виходу.

Немов приголомшений вертав до матері.

Барониха, заглянувши його, вибігла напроти. Та зараз із виразу його лиця пізнала, що сталося щось недоброго.

— Альфонсе — ради Бога — що сталося? — питала, ціпко хапаючи його за рамя. — Чи він хорий може?

— Хорий? — зареготався хрипливим голосом. — Ні, мамо, він лиш так... поїхав!...

Вона збіліла наче крейда.

— Виїхав? — зойкнула й очима повними страху глянула на сина. — Виїхав, кажеш? Боже мій! Що се таке? Адже-ж се неможливе! Мій золотий, скажи, що сталось! Альфонсе!

— Так самі підіть — переконайтеся, коли мені не вірите! — та злісно кинув капелюхом. Відтак встромив руки в кишені й нервово ходив по кімнаті, сюди й назад.

Мати підбігла й вхопилась його рук, немов шукаючи помочі.

— Мій дорогий! Мій коханий! Се-ж бути не може! Допитай ся всьої правди! Піди, шукай його!...

— Алеж кажу вам, мамо, що виїхав! Чому — сього не знаю! Може роздумав...

— Що? Виїхав, щоб не одружитись зі мною? Якраз в день вінчання виїхав?!...

Тепер доперва все гаразд зрозуміла, що зайшло.

— Так є! безмилосерно відрубав Альфонс. — Я вже давно остерігав вас, мамо, щоб так дуже не довіряли йому, а за се, ви мені не вірили — так засліпились були в ньому! Я вже здавна підозрівав його, а хто знає, що ще дальше викажет ся!...

Барониха нічого не відповіла на се. Бліда, наче мервець, знесилена впала на крісло, не зважаючи, як немилосерно мнені весільний одяг.

Перли й дороге каміне, сіяючі кругом її ший, зовсім не годили ся із її блідим лицем.

Страшна, божевільна тривога почала вкрадати ся в її душу — а вона все ще боронила їй доступу.

Ні! Сього бути не може! Той чоловік, дійсний граф, що таким княжим даром її наділив, в столиці вишукав їй найкрасший дім на мешканє, не міг би її обманити! Адже-ж його не можна підозрівати о ніякі лихі наміри! Щось іншого мусіло зайти!

Заспокоїлась такими думками.

— Як би не було, а всеж мусіла зайти якась переškodа! — сказала. — Може граф вчера вечером виїхав на стрічу князеви Ташову, а в дорозі може яке нещастє приключилось.

— Мій Боже! Чую якась повозка заїхала! Се вони! — радісно кликнула почувши туркіт коліс. — Прийми їх Альфонсе поки я успокою ся!

Альфонс нерадо кивнув головою, коли тимчасом увійшов слуга й сповістив, що якихсь двох незнайомих панів чекає в салоні.

— Сьогодні не маю часу! — заявив барон. — Скажи, щоб завтра прийшли!

Слуга рийшов, але скоро вернув

— Даруйте, ласкавий пане, вони мають дуже важну справу й домагаються бодай кілька слів розмови.

— А се що за новина? — розгнівав ся Альфонс. — Ви, мамо, пождіть, підундізнаю ся, чого вони бажають.

Лихий вийшов у сіни, а там вже оба прибувші представили ся як тайні поліційні агенти.

— Вибачайте, прошу — один із них промовив рішучим голосом. — Знаємо про се, що пані баронова мала сьогодні звінчатись із так званим графом Байтеном. Про того чоловіка ми одержали сьогодні вістку, що заставляє нас остерегти перед ним паню баронову.

Альфонс засміяв ся хрипливим голосом.

— Прощу, скажіть се самі моїй мамі! — заявив і впровадив їх до сальону.

— Мусите, мамо, приймати сих панів — заявив, злобно підсміхаючись — вони приносять вістку про „так званого“ графа Байтена! Се вас зацікавить!

Баронова підняла ся їм на зустріч.

— Даруйте, ласкава пані — почав оден із них дуже ввічливо — але нашим обов'язком є сповістити вас, що той панок підло вас обманив. Ми слідили за ним, але в послідній доперва хвилі дізнались про се, як він тут всіх умів гарненько підійти.

Барониха з криком впала на поруче крісла, оба детективи злегенька відвернулись, а Альфонс, лихий як чорт, шепотів до ньої:

— Прощу, не робіть комедії бодай перед чужими людьми, та не наражуйте ся на сміх перед цілим світом! Се привело її до рівноваги.

— Тут щось неясне, мої панове — заявила дуже холодно. — Граф Байтен не потребує обманювати. Погляньте на се дорогоцінне намисто на моїй шії — се від нього.

— А чи пані баронова певні, що воно правдиве? — спитав детектив поважно. — Чи пані певні, що воно має яку більшу вартість?

Барониха стрепенулась на думку про се, що дійсно може впала жертвою обману. Мимохіть діткнула рукою намиста й стрівожилась, але для заспокоєня себе сказала:

— Ні, ні! Се неможливе! Панове чейже не мають доказів на се, що він обманець!

— На жаль, так! — була відповідь. — Від довшого часу ми шукали чоловіка, що звався Волдінг, та втік із в'язниці. Його ми віднайшли під іменем графа Байтена!

— Не може бути! — майже з розпучкою скричала барониха. — Він мав би втікнутися із в'язниці?

— Позвольте пані, що поставлю одне питання — ввічливо заявив агент.

Вона кивнула головою.

— Чи пані не дали яких грошей тому то графови Байтенови?

— Ні! — живо заперечила — противно! Не лиш, що ніколи того не жадав від мене, але ще й самий обсилав мене різними дарами.

— Алеж мамо! — пригадав Альфонс — а тих 50,000 на дім в столиці.

— Так, але за се маємо каменицю! — заспокоювала його барониха.

— А чи пані мають угоду купця?

— Ні — граф має!

Альфонс насмішливо зареготався, агент же вважливо глянув на свого товариша.

Не один раз в життю вони бачили як чоловік обдурений до послідньої хвилини вірив в чесноту обманців, з якими мав до діла.

— Пані баронова дарують — сказав один із них — сейчас вишлю телеграму до столиці та спитаю, чи дійсно переведено купно тої камениці.

Барониха тяжко дихала.

Коли агенти, взявши від Альфонса адресу власителя камениці, відійшли, вона безсильно впала на канапу й почувала, що їй все крутить ся в голові.

Альфонс також був блідий та цілий тремтів нервово. Барониха замкнула очі й заложила руки.

Думка про се, що її обманили й тепер вона стане посміхом цілого міста, так їй догаряла, що прямо обавляла ся, що здуріє.

А тут, на домір лиха, почувала ще заїзджаючі повозки із весільними гостями.

Із сльозами в очах просила сина:

— Мій коханий, вийди до них, та скажи, що самий

хочеш, щоб їх лише позбути ся... У мене на се не стає вже сил!

— Розумієть ся! — лютував Альфонс — тепер я маю, не знати з якої речі, вихилити ту чарку лиха!...

Однак вийшов.

За хвилю увійшов слуга.

— Якийсь пан хоче говорити із ласкавою панею!

Була так знесилена що й відповісти не могла, коли тимчасом нараз хтось відтрутив послугача й увійшов у кімнату якийсь хмуроокий мущина.

Барониха пізнала його та в голос крикнула й кинула ся немов то втікати.

Був се Алфельд.

— Ради Бога! Чого ви ще тут хочете? — крикнула барониха з трівогою.

Алфельд найперше переконав ся, чи слуга вже вийшов, а тоді запер за собою двері й відповів:

— Чого? Розумієть ся — гроший!...

— Дайте мені супокій! Нічого не маю! Я бідна й хора, не в силі з ніким говорити. Йдіть собі!...

— Бачу, що я пані перешкодив — відповів, приглядаючись весільному одіню. — Так іду, але до завтра, до полудня потребую 2,000 золотих а маю надію, що такої дрібниці мені не відкажете...

Мова його була якась рішуча, грізна.

— Мій Боже — вистогнала — чого ще ви хочете від мене? Дайте мені супокій, бо сама не знаю, що дієть ся зі мною!

— Йду вже, а лиш прошу, щоб певно тих 2,000 я достав завтра. Прийду по них а тоді все полагодить ся.

— Добре, добре! Завтра, коби не сьогодні! Йдіть, ради Бога, йдіть із відси, бо згину зі злости! — кричала, рухом руки відганяючи його.

Алфельд побачив, що сим разом вона дійсно із сил впадає, всміхнувся загадочно й звернувся до виходу.

Коло порога ще раз відвернувся.

— Лиш прошу не забути, що ласкава пані баронова мені приобіцяли. Завтра рано без'услівно мушу мати гроші. Здаєть ся, що не потребую нагадувати, що пані наражують ся на непевність, не сповняючи мого жадання.

— Але-ж знаю, дуже добре знаю, тільки йдіть, прошу вас! — змученим голосом його просила.

Алфельд остаточно вибрав ся.

Тепер знова була сама — сама із безграничною розпукою в серцю. Ломаючи руки роздумувала над своєю недолею.

Коли се правда, що говорили детективи, коли він її дійсно обманював, дав їй підроблені діаманти, 50 тисячів забрав — всемогучий Боже!...

Така втрата!... А до того ще насміхи знайомих!...

По хвилі вернув Альфонс із злобою на лиці.

— Треба було бачити їхні довгі носи, коли я їм сказав, що пан граф слабкий, й тому вінчанє відложено, а мама тим так зажурена, що сама й вийти не може до гостей. Такі то солоденькі слівця почув я на се, що аж гидко мені стало.

— А тепер підуть! — в розпуці кликала барониха — підуть та сміятись муть на ціле горло із мене й радїти муть моїм нещастєм! О! якже я тїшилась, що виїду із відси, із того гнізда клевети, із серед тих маломіських пересудів та звичаїв!...

А тепер?... Яка неслава!...

Розжалїла ся й заридала, спершиь руками об стіл.

Альфонс прикусивши уста, проходжував ся по кімнатї. Думав про себе передовсім. Тепер вже ніщо із тої подорожі на полудень, яку собі обдумав. Хоч мати дала йому вже прощі на дорогу, то тепер, коли вже так погано справа станула, могла зажадати звороту.

А він між своїми знакомими стільки вже набрехав про ту подорож.

Як же тепер покажуть ся їм перед очі?

І він також потерпів на чести через ту нещасну пригоду — тепер наразив ся на сміх тих, серед яких звичайно обертав ся в товаристві...

Цїлий його гнів та опірченє звернули ся тепер проти матері, котра — як думав — через свою слїпу любов до графа була винною у всьому нещастю.

Звичайно так буває, що коли чоловікови щось нещастить, то він шукає винних в найблизшому оточенню та на них стараєть ся всю вину зложити.

Коли же тепер знова, хотів свій гнів зігнати на матері, вона з криком розпуки підскочила в гору а її очі гнівом загоріли.

— Остав мене в самоті, Альфонсе! — крикнула. — Не хочу нічого — не хочу ні слова чути від тебе! Вже й так через тебе приходить ся мені збожеволіти — дай же мені спокій тепер та не доводи мене до послідного! Досить вже мені того доброго! Я скінчила!

Ціле її поведене було так рішуче, було в ньому щось так приказуючого послух, що він не посмів противити ся її приказови й, воркаючи щось під носом, вийшов з кімнати.

Барониха, переконавшись, що вже сама остала, зірвала із себе лискуче намисто, що звисало із білої шиї та з обридженем і погордою кинула на стіл а відтак поспішила до своєї кімнати, щоб чимскорше скинути із себе весільний убір, що тепер зовсім не був їй до лиця.

Був се страшний день для ньої.

Для сеї жінки, жаждучої вивисшень, що так нагло та несподівано впала із того вимріяного неба щастя, було се незмірно болісним розчарованем, а навіть впокоренем, тим більшим, що вона так дуже вже пишала ся своїм ще нездійснимим щастєм.

Коли вже запав вечір, її розпука змогла ся до того степеня, що стала прямо невиносивою.

Розгорячкова на до крайности ходила по кімнаті, то сюди, то туди, — прямо не могла на місці всидіти. Не могла вже навіть плакати, а се було найгірше, бо колиб так могла виплакати ся, булоб їй легше стало на душі, та той незмірний біль усмирило.

Нараз прийшла їй думка якою вона втішила ся із глибини серця випливаючою радістю, бо видалась їй одинокою, що мала її видобути із того прикрого положення.

Чи не булоб добре цілу ту справу зразу закінчити в той спосіб, щоб зовсім забрати ся із відси?...

Нїщо вже не стало їй в дорозі, хиба що мусіла ще заждати, щоб дізнати ся від тайних агентів, чи дійсно тих 50,000 заплачено на ту каменицю в столиці.

Що частина її гроший пропала раз на все, про се вже й не мала сумніву, але остаточно пристала би й на

ту страту, коби хоч була певною, що сі гроші будуть їй звернені.

Коли впевнить ся про се, то вже ніщо їй тут не вдержить а скорий та тихий виїзд звільнить її від тих терпінь, яких мусілаб зазнати через найріжнородніші злобні натяки та цікаві питання. Виїхавши, не булоби нагоди стрічати ся із знакомими.

Так розваживши все, вона рішилась остаточно ще того самого дня ввести се в жите.

— — — — —
— — — — —

Вже добре стемніло на дворі, коли хтось тихесенько постукав у двері а за хвилю вказала ся дівчина.

Вона прийшла сповістити свою паню, що один із тих двох панів, що вже рано зголошували ся до ньої, просить тепер, щоб вона його приймила, бо має щось важного їй сказати. Барониха приказала його прикликати.

По хвилі увійшов.

Був се один із детективів.

Кльотильда спитала його тремтячим голосом чи вже прийшла відповідь зі столиці.

— Так є, прошу пані баронової — відповів агент — маємо вже відповідь а є вона такою, як ми сподівались дістати. Будівничий тої камениці звідомив нас, що граф Байтен, в день після свого прибуття до столиці, заявив йому, що відступає від купна, бо знайшов собі щось другого, що йому більше до вподоби.

Барониха задеревіла.

— Але-ж, бійте ся Бога! — кликнула, майже відходячи від здорової думки — де-ж ті гроші, що я йому передала на закупню тої камениці? Де-ж вони? Де мої гроші?...

Зі злости майже не була в силі панувати над собою та з дійсною трівогою вижидала відповіді агента, хоч вже сама могла собі відповісти на се питанє.

— Мусіли їх пан граф, при виїзді, забрати з собою — відповів агент, з глумом натискаючи рівночасно на гідність графову. — Крім того вийшло на яв ще много других справок. Зі всіх однак ви, пані, найбільше потерпіли.

Барониха опустила ся на крісло.

Так все вже пропало! Не могла навіть мати найменшої надії на зворот грошей.

Ся вістка зовсім її прибила.

Коли агент вийшов, вона цілком із сил опала й зовсім втратила охоту до життя.

Одно ще тільки бажанє остало — втікати перед на- сміхами знайомих як найдалше.

Під охороною ночі могла вибрати ся із того міста; хотіла заховати ся в безпечне місце перед колючками, які її готували ближші та дальші знаომі, а які та зарозуміла жінка не була би в силі перенести.

Із своїм наміром бояла ся зрадити навіть перед Альфонсом, бо знала, що він старав би ся здержати її від того.

Остала тільки записку для нього, що робить се за- для неминучої потреби, а гроші, що дістав на подорож, оставляє йому на дальше удержанє. Обіцяла ще написати, коли троха заспокоїть ся.

Зібрала дещо річий, що могли їй стати в потребі в кількох найблизших днях і ждала аж прислуга сяде до ве- чері.

Тоді доперва, взявши ручну торбу в руки, висунула ся із хати. На вулиці наймила повозку, хоч ще мала досить часу до відходу поїзду — **зробила се так** лиш тому, щоб не стрінути по дорозі нікого із знайомих.

На стації купила карту, та в ждальні по кутках ховала ся, щоб як найменше звертати на себе увагу.

Лиш зайхав поїзд на стацію, вона сейчас поспішила, щоб заняти місце.

Але нараз хтось її спинив. Був се Альфонс. Він із злобою насмішкою положив свою руку на її рамени, а проши- ваючи зїдливими очима промовив:

— Як же мені мило так несподівано стрінути паню баронову.

— Мій Боже! — Пусти мене — мушу виїхати! — ви- стогнала барониха бліда наче мертвець.

— Так вам спішно, мамо? — спитав, глузуючи. — Але сумніваю ся, чи мама зможуть виїхати сим поїздом, бо не думаю, що так живо поладнаємо свої справи! Останете тут, мамо! — додав приказуючим тоном, коли вона нама- гала ся висвободити із його рук. — Ще від вчора я знав до чого воно йде! Я вам недовіряв від хвилі коли той граф

так здорово вас осмішив і тому приказав стерегти коло хати. Донесли мені, що ви мамо вийшли, й саме в час вдалося мені сюди прибути!

Тимчасом заперто двері вже посліднього воза й поїзд звільна рушив із місця.

Барониха бліда наче мертвець, дивилась через хвилю остовпілим поглядом, відтак стратила тямку й зісунулась на землю.

РОЗДІЛ СХХVІ.

ВІДНАЙДЕНИЙ. — СТРАЧЕНИЙ.

Після бурливої подорожі корабель, яким їхав Блюм із своїми знакомими, заїхав до пристані в Александрії. Придержуючись свого рішення, в другий день подорожі містер Гортон виплатив Блюмови більшу скількість грошей, як нагороду за освободжене дочки.

Хотів також Гартманови заплатити, але він потряс головою:

— Дайте спокій, прошу! — сказав. — Взагалі я навіть права не маю до нагороди бо нічим не причинився до увільнення вашої дочки із рук розбишаків. А колиб і було так, то й тоді я-б не прийняв грошей, а чому — то скажу колись пізнійше.

Американець видивився на нього, а ніяк не міг зрозуміти, чому він так каже. Давав йому грошей, як здавалось, зовсім не мало, а тут стрінув ся із відмовою.

— Ей, радше подумайте — остаточно сказав — а маю надію, що зміните своє рішення.

Пішов до дочки.

Сиділа в каюті й читала. Коли почав про те розказувати, книжка випала їй із рук на землю а коли Мегі схилилась та підняла її була червона, як бурак. Здавалось, що вся кров набігла їй в лице.

— Чи розумієш се? — питав її батько, для котрого те все було загадкою.

Дівчина здвигнула раменами, а перекидаючи картками, щоб знайти те місце що читала, байдужо відповіла:

— Чого-ж нам тим голови ломити? Заявив, що колись скаже, так чому ж не пождати?!...

Мистер Гортон чекав. Аж ось й остання днина подорожі кораблем минала а Гартман все ще нічого не сказав.

Тої днини панна Гортон зовсім не виходила із каюти, а коли батько зійшов на долину, застав її лежачу на ото-мані.

Радив їй щоб вийшла на чистий воздух, коли не почуваеть ся здоровою, але вона заявила, що воліє остати на долі в супокою, а батько не наставав проти, знаючи що вона не уступить.

На диво й Гартман тої днини не показував ся.

Американець допитував ся про нього, хтівши тепер вже покінчити із ним справу, але й Блюм також не знав куди він зашив ся.

Старий рішив таки відшукати його.

Хто тепер бачив старого, як живо звивав ся по кораблі, ніколи не повірив би, що сей чоловік так ще недавно перебув тяжку хворобу! По тих тяжких днях остала лиш згадка у нього...

Зійшов в долину східцями й шукав Гартмана в його каюті, але й там його не знайшов.

Розпитував також в сусідних каютах, аж і зажурился тим.

— Що-ж се? Чи він із розмислом ховаєть ся?

Подзвонили на подорожних, закликаючи їх до обіду. Старець рішив перед обідом ще раз заглянути до дочки, щоб її намовити пійти на гору, на обід.

Скоро перейшов у другий відділ й злегенька втворив двері до каюти, щоб дочку не збудити, колиб може заснула.

Але отомана була тепер пуста.

Мистер Гортон аж уста втворив із великого дива.

Що се?... Там, подальше, чи ж би се була Мегі? Чи се дійсно його дочка?

Остовпів.

Не міг піймати того, що бачив: його дочка в обіймах чужого мущини?!...

Й нараз очутив ся.

— Мегі! — кликнув.

Пара залюблених розбіглась на боки, начеб громом поражена.

В туж мить другий оклик вихопив ся із уст Гортонна. Пізнав того чоловіка, в якого обіймах була його дочка. Не був се ніхто другий лиш — Гартман.

Через кілька хвилин трівала глуха тишина, немов перед бурею, відтак доперва старець запер двері від каюти, та підійшов вперед.

— Тут я вас знайшов, мій пане, хоч цілий корабель перешукав за вами! Тепер розумію, чому ви гроший не хотіли приймати! Захотілось вам чогось більше! Самої золотої рибки захотілось! — гукав тремтячим від гніву голосом. — Мушу признати, що маєте здібність до полагання деяких справ! — додав із насмішкою. — Шкода, що я полишив купецтво, а то міг би собі побажати такого здібного спільника для себе. Шкода також, що ви тут пропадаєте — такі люди роблять великі успіхи в Америці!

— Туди-ж я й поїду! — відповів Гартман спокійно, за той час прийшовши троха до себе. — Поїду в Америку, бо не маю надії, що ви вже сьогодні згодитесь на се, щоб віддати за мене панну Мегі, а не хочу, щоб ви далеко за мною шукали, коли прийдете до переконання, що инакше й бути не може!

Спокій, із яким Гартман сі слова висказував, так счувавав старого Американця, що він спершу не знав, що має думати про се.

Але тепер гнів знова його обняв. Темний багрянець виступив йому на лице, коли він підійшов до молодця й різким та високим голосом промовив:

— Пане! Ви або прямо здуріли, або ваша безличність так велика, якої мені в житю ще не доводилось бачити! Чи дійсно думаєте, що я вже аж так дурним стану, щоб віддав за вас колись свою дочку?... Ха, ха, ха! Сміятись мушу із вашого божевілля! Ваша думка — дійсно безглуздна!

Нараз звернув ся до дочки:

— Мегі! Чи ти вже зовсім сорому позбулась, що можеш такому, як ось сей мущина, кидатись в обійми? Тож я тобою так піклуюся та журюся чи ти здоров'є своє у тих розбійників не підірвала, а ти — в той же самий час в любовці заходиш, та ще...

— Вибачайте — рішучо перебила дівчина, що дотепер мовчала — се не любовці, але правдива, поважна любов! Коли ми крили ся перед вами, отче, то се лиш тому, що ви — як самі признаєте — дізнавши ся про се, не допустилиб нас сходити ся та старалиб ся чимскорше нас розлучити! Чи може не так? Але тепер, коли вже про се знаєте, пригадую вам те, що нераз заявляли — що все лиш моє щастє маєте на думці. Коли так, то благословіть нас, батечку! Сприйяйте мойому щастю! Прийміть його як рідного сина, а ми ціле своє жите будемо вам за се вдячні!

Мистер Гортон довший час приглядав ся своїй дочці та рожевому її личку, нічого не відповідаючи. Відтак зітхнув глибоко й спокійним, без гніву, голосом відозвався:

— Так, Мегі — твоя правда — ніщо мені не лежить так на серцю, як твоє щастє. Але якраз тому, що так є, кажу тобі ось що:

Коли ти дійсно мріяла коли про се, щоб стати жінкою пана Гартмана, то раз-на-все вибий собі те із голови. За се, що поміг вирвати тебе із рук розбишаків, я давав йому нагороду таку, що в його обставинах та потребах висталаб йому на удержанє цілого життя, а він того не приймив, самий тепер бачу чому.

Я радо вдвоє більше дам, щоб не сказав, що я не вмів його заслуг оцінити, але — щоб я віддав дочку свою чоловікові, що нічим не є й нічого не має, до того ніколи не прийде!

Ходіть сюди, пане Гартман — звернув ся до молодця — покінчім наші справи, бо корабель незабаром прибе до пристані!

— Батьку!...

— Мовчи! — перебив її — та слухай мене: Не вийдеш тепер із каюти, доки не дам на се призову! Чи розумієш?

— Ходіть, мій пане! — звернув ся старий до Гартмана, не зважаючи на її проханє.

Але Гартман ні з місця не ворухнувся.

— Не турбуйте ся надармо — промовив спокійно —

бо се ні на що не здасть ся. Не прийму, хочби в десятеро більше, бо не хочу ваших грошей, але вашої дочки!

Тепер вже не стало терпеливості Американцеві.

— До того, щоб ви гроші приймали — промовив із гнівом — я вас не всилую, але таки присилую до того, щоб ви забрались із відси.

Се сказавши, підійшов до дверей і втворив їх.

Дочка ще раз хотіла попробувати щастя. Кинулась йому на шию та із сльозами в очах кликнула:

— Батечку, дорогий! Не робіть мене нещасною на ціле моє жите! Я не перенесу розлуки із ним! Пропаду марно, коли нас розділите! Змилосердіть ся! На колінах вас благаю о се!

Чи се зворушило його?

Вираз лиця остав незмінений — слова не відповів, а лиш звернув ся до Гартмана та приказуючим рухом руки вказав на двері.

Сей побачив, що нема чого довше вперати ся, тож на відході ще сказав:

— Добре, йду із відси, але чейже не можете мені заборонити, щоб я поїхав туди, куди й ви пустились — себто до вашої вітчизни. Так знайте — даю вам слово чести, що незадовго побачимо ся.

Гортон ні словечка на се не відповів, але коли Гартман хотів підійти до Мегі, не допустив до того.

— Із моєю дочкою не маєте що говорити! Ось там двері!

Але тоді вона підбігла до нього й, закинувши руки йому на шию, просила:

— Не відходи від мене, Пилипку — що-ж моє жите без тебе вартує! Остань зі мною!

Батечку! — звернулась до старого, з місця не рухаючись. — Аджеж ви бачите, як я люблю його — без нього жити не зможу! Не доводіть мене до божевілля своєю безоглядністю та браком любови!... Не доводіть мене до послідного! — добавила з гнівом коли, глянувши на старого, добачила, що її слова остали без ніякого вражіння — чейже й ви не можете мене присилувати, щоб я остала при вас, коли відганяєте його! Я піду із ним!

Та Гортон в туж саму хвилю захопив її за рамя так сильно, що вона аж крикнула із болю.

— Я тобі покажу, що такі всилую до послуху! — кликнув. — А ви, пане Гартман, йдіть із відси! Як же ні — то часлідки собі опісля припишіть!

— Не журись, Мегі! — рішучим голосом відозвав ся Гартман. — Уступаю тепер перед твоїм батьком, але се скінчить ся, коли висядемо на сушу. Побачимо ся скорше, як сама думаєш!

Запер двері, а за ним і старий Гортон вийшов та замкнув на ключ двері за собою.

Так Мегі була увязнена.

Хвилю дивилась ще вперед себе, а тоді тихий зойк вихопив ся із її грудий.

Могла бути певною, що не станеть ся по її волі, бо знаючи свого батька, могла надіятися, що не віддасть її чоловікові низького походження та без маєтку. Однакж її любов до нього вже здавна закорінилась в її серцю, щоб мала тепер уступити перед яким будь розумованем...

— Ви знаєте, де зможете мене знайти, як довго ми є на кораблі — говорив Гортон до Гартмана вже за дверима — і, думаю, ви скористаєте із того, поки час, та прийдете до розуму бодай остільки, щоб прийняти гріш, який я вам предкладаю!

Гартман нічого не відповів.

Не вклонившись навіть відступив від Американця а підійшов до Блюма, що стояв при кінці помоста та вдивлявся у воду.

Той аж жахнувся заглянувши бліде лице Гартмана.

— Бій ся Бога, що тобі є? — кликнув.

— Ходи, розкажу тобі — відповів Гартман.

Сіли оба на скрученій линві корабельній і тоді Гартман розповів йому, як то розвинула ся любов між ним а панною Гортон в часі їх увязнення та як тепер нема ніяких виглядів на поводжене.

Блум слухав уважно, із зацікавленням, а тепер підняв голову.

— Ніщо дивного — сказав — що старий противить ся тому, та підозріває, що не о неї тобі ходить, а о його майно. Самий ти стань на його місце! Що до тебе самого, то не жури ся — ти маєш се, що найважнійше, а то взаємну любов панни Гортон. Одно лиш дурне ти зробив,

що не взяв гроший від нього. Тобі вони придали б ся, а тимбільше їй, колиб стала твоєю жінкою супроти батькової волі!

— Е, дай радше спокій! Стільки, щоб доїхати до Америки, то ще маю, а опісля — якось то вже буде! Всу-ну ся на той самий корабель, котрим вони їдуть, та вийду на верх доперва тоді, коли корабель буде на повному морю. День і ніч шукати му нагоди, щоб її побачити, хочби старий не знати як її стеріг.

Блюм не хотів псувати товаришеви рожевих мрій, тому не спирав ся але не вірив в поводжене його намірів.

— — — — —

Коли корабель прибив до берега Американець із дочкою не попрощавшись із ніким, повозкою чимскорше поїхав у місто. Але Гарман тим не журился, бо із давнійшої розмови знав коли та яким кораблем вони поїдуть та постановив на той корабель дістати ся ще поперед них.

Другої днини після того Блюм та Гартман тягаючись по місті остаточно знова наблизились до пристані та приглядали ся там горячковим приготуванням, бо тої днини мало кілька кораблів виїхати на повне море.

Так приглядаючись підійшли до корабля „Церес“, котрим мав їхати Гортон. Гартман пішов купити собі карту на проїзд.

Прислуга корабля „Тигр“ живо кінчила свою роботу, послідний товар збираючи на поміст. Подорожні також із поспіхом сходили ся й незабаром було все готове до відїзду.

Піднимали якор.

На березі остало ще много людей, що відводили знайомих, приятелів та свояків до кораблів.

Аж ось в послідній хвилині заїхала якась повозка, та так живо, що люди ледво встигли розступитись.

Блюм бачив, як із повозки з поспіхом висїв якийсь старший мущина із дівчиною та повів її містком, що лучив беріг із помостом корабля.

Як же счудував ся, коли пізнав, що се Гортон із дочкою!

В одну мить піймив все: Гортон втікає!

Кругом себе розтручуючи зібраних людей, пігнав до

Гартмана, що на кораблі „Церес” купував для себе карту.

— Задержи проші! — кричав із далеку. — Вони їдуть „Тигром” — ось вже відбивають від берега!

Гартман, наче громом поражений, кинув ся вперед та в напрямі до Тигра. Здалеку вже однак побачив, що за пізно бо поміст відходить від берега й корабель колибається.

— Запізно!

Деякі із насмішкою, деякі із жалем приглядались їм, коли вони добігли до місця, звідки перед хвилиною можна було ще дістати ся на відпливаючий корабель.

Із корабля гляділи ще подорожні й маяли хусточками до тих, що остали на березі.

Нараз прорізав воздух грімкий крик жіночий. Се Мегі пізнала стоячого на березі Гартмана й витягнула руки до нього.

В туж мить батько вхопив її в пів й відсунув від поруча.

Корабель відпливав щораз то далше, щораз то меншів на обрію, аж вже видно було тільки маленьку чорну точку, за якою снувалась коса бурого диму.

Народ почав розходити ся із над берега — остало тільки двох: Блюм із Гартманом!

Із жалем глядів Блюм на бліде лице свого друга, відтак положив йому руку на плече й м'ягко сказав:

— Ходім!

Тай поглянув на нього мутними очима та без надумання повторив: Ходім!

Мовчки вернули до заїздного дому, де Гартман, при вікні сівши, задубілими очима споглядав на вулицю.

Надармо старав ся Блюм очутити його із того остовпіння; Гартман навіть не чув того, що тамтой говорив.

— Сидячи тут, при вікні, ти не зміниш свого положення — вговорював його. — Мусиш запанувати над собою та біль свій перемогти! Я самий знаю добре, що то значить, втратити кохану дівчину — говорив, десть в даль задивившись — знаю, як то чоловікови тоді всього відхочеть ся! Але знаю також, що не треба опускати ся та зовсім піддавати журбі — силою треба держати ся на ногах а пекучий біль в серцю по геройськи здавити!

Те все я переніс на собі та лиш завдяки добрим порадам старенького Мустафи, що обходив ся зі мною наче із сином, я те все одолів. Тому слухай мене, Гартман:

Тут, ти не можеш оставати, — остаточно се й не малоби ніякої ціли. Також не розумно їздити слід в слід за Гортоном, бо я переконаний, що він нарочно крутими дорогами їздити ме поки верне до Америки, а робити так буде на се, щоб тебе згубити по дорозі. Тепер — раджу тобі — не їдь за ним — остань радше зі мною — завтра їду в Царгород. Гроший маю досить, вистане для нас обох, а що потім зробиш, то побачимо ще. Коли забажаєш поїхати за ними, то маєш досить часу. Тимчасом остань зі мною!

Гартман згодив ся на се, але головно тому, що вже видів, що не зможе остати самий із таким пригнобленем духа.

— — — — —
— — — — —

Американець рішив зміну свого наміру вже в ту хвилину, коли Гартман в присутности Мегі заявив, що поїде за ним. Тому же, що Гартман знав, що він має намір їхати кораблем „Церес” й собі туди хотів дістати ся, тому він змінив свій намір.

Нічого не кажучи дочці, ні навіть послугачеві, самий приказав перенести річи на корабель „Тигр”, а сказав їй, куди їдуть, аж доперва тоді, як вже сіли в повозку.

В першу хвилю вона майже остовпіла, не розбираючись зовсім в положенню, аж доперва коли знайшла ся на кораблі, в голос заридала.

Гортонови нагла стріча із Блюмом почасти знищила намір, бо зразу він думав так все повести, щоб Гартман не лиш не міг із ним їхати, але щоб взагалі не знав, де за ним шукати.

А ще гірше все попсувало ся коли також Мегі заглянула стоячого на березі Гартмана.

Силою заніс її на долину до каюти, де тепер бліда та сумна лежала на ліжку та лиш через мале віконце споглядала на небо, що звільна покривало ся многими звіздками, перед якими вона жаліла ся на свою незавидну долю.

РОЗДІЛ СХХVІІІ.

ГАРАЗДИ АРТИСТІВ.

Коли Ільона впала на землю знесилена тривогою та довгою дорогою, Ібрагим кинув ся на неї.

Але нараз вхопив його якийсь сильний мущина за плече.

— Чого хочеш від ньої? — кликнув.

— Се моя дочка — відпер Ібрагим, лютуючи — хотіла втікнути від мене! На щастє не вдалось їй!

— Се брехня! — відозвала ся жінка, що клячала побіч Ільони — вона зовсім не виглядає, щоб була твоєю дочкою!

— Що ви можете про се знати! — гнівав ся Ібрагим — вступіть ся! — гукнув на громадку цікавих, що похилились над зімлілою — що вам потреба від моєї дочки?

— Геть з дороги! — відозвав ся тепер якийсь глибокий голос та в середину гурта увійшов високий мущина, що якраз надїхав повозкою. — Чого ти вчепив ся дівчини? — говорив прімким голосом. — Чогож вона так втікала перед тобою, та з такою тривогою просила помочи, коли є твоєю дочкою? Чомуж мусіла втікати від тебе? Покищо вона остане при нас аж доки не верне до свідомости та не розкаже цілої правди!

Ібрагим аж скричав зі злости, але цілий виступ того мущини наказував такий послух, що він прямо не мав відваги противити ся йому.

А однак весь кипів із сніву.

— Віддайте мені дочку, бо пожалієте того! — кричав. — Коли по доброму не уступите, то вжию сили й покажу вам, голото, що то противити ся мені!

— Роби, як хочеш! — відповів той мущина із непохитним супокоем. — Не боїмо ся ні тебе, ні твоїх погроз а дівчини не дістанеш, поки вона сама не скаже, чи є твоєю дочкою та чому перед тобою втікала!

Ібрагим лютив ся, аж зубами скреготав.

Не вдало ся йому настрахати їх погрозами й тому страшенно казив ся.

Із поважних, та прізних лиць, що його окружали, пізнав гаразд, що вони мають охоту йому доказати, що в їх руках сила, та що він тепер на їхній ласці. А що побачив, що не в силі буде їм оперти ся, то волів радше уступити тепер чим наражувати ся на дальші непередвиджені можливості.

— Так добре, піду тепер! — крикнув з гнівом — але памятайте, що я вам відплачу ся за се, що задержали дівчину у себе! Кажу вам, стережіть ся перед моєю местю!

Й лютуючи пішов від них.

Однак всі ті вигуки та погрози не вчинили ніякого вражіння на оставших, а противно — викликали лиш погорду для нього та насміхи.

Під старанною опікою жінок Ільона скоро очутилась. Її занесли на віз та зложили на м'яких клунках, де вона по часі втворила очі й розглянула ся кругом.

Із початку тривожними очима розглядала ся, чи не загляне ще де ненависного Ібрагима, але побачивши лиш самі незнакомі лица, та переконавшись що між ними нема її ворога, вона аж лекше зітхнула й випрямила ся.

— Чи — Ібрагима — нема тут? — спитала тремтячи ще з тривоги та зі страхом вижидаючи відповіді, бо-ж ще не була певною, що вже вільна від того потвора.

— Вспокій ся дівчино — почула жіночий голос — той чоловік вже пішов із відси; він намагав ся тебе забрати, але ми не допустили до того.

— Ах! Господу Богу слава! — шепнула Ільона, а її очі мимохіть наповнили ся сльозами. Простягнула руку до жінки, що їй про се сказала, немов дякуючи їй за се.

Жінка та чекала, аж Ільона троха успокоїть ся а відтак сердечно спитала:

— Чи він дійсно є твоїм батьком, як нас переконував? Скажи!

— Моїм батьком? — із жахом промовила Ільона. — Навіть у сні ним не був! Ох!... колиб ви знали, як страшенно я бояла ся його! І здаєть ся мені, що колиб він був дістав мене із відси, то на смерть замучив би мене.

Ні хвилі не сумніваюся в се! Тому тим більше я вам вдячна за се, що ви мене із рук того розбишаки увільнили.

Дрощ пройшов її тілом, коли згадала про се й лице своє закрила руками. Коли же успокоїла ся, розповіла тим, що її окружали, як то її Ібрагим пірвав серед ночі із хати незнакомого їй добродія, та що далше було.

Слухаючи, вони незмірно обурювали ся на такий злочинний поступок того драба, та на його безличність, з якою їх впевняв, що вона є його дочкою... Коли-ж їй сказали, що він прозив їм, що поверне ще й тоді її забере силою, блідна Ільона схопила ся з криком тривоги із місця.

— Ох, змилосердіть ся, ратуйте мене від нього, щоб я знова не впала в його руки. Ради Бога, коли того не зробите, то я напевно пропаду!

О, мій Боже, мій Боже! — ридала. Не маю нікого на сім світі, що взявби мене в свою опіку! Возьміть ви мене з собою, люди добрі! Дайте мені захист між вами, інакше — Бог мені свідком — сама не знаю, що станеться зі мною.

Бліда жінка, що сиділа при ній, положила свою руку на її рамени, а відтак обіймивши в пів, притягнула до себе, стараючись її заспокоїти.

— Не бій ся, дитя моє! — добродушно успокоювала а притім переглянула ся із тими, що кругом стояли — будь певною, що ми тебе не оставимо — поїдеш далше із нами. Ми вже й так рішили щоб сьогодні далше із відси виїхати, так рівночасно й ти зійдеш тому ворогови із очий. А коли він дійсно сюди верне, то нас тут не застане та може тоді шукати вітра в полі.

Ільона залилась сльозами.

Із вдячності простягнула руку до тої жінки, дякуючи їй за опіку. Тут, посеред тих повних простоти й добродушності людей, що так щиро заопікувались нею, почувала ся знова безпечною перед своїм ворогом.

За яку годину гурток артистів рушив в дорогу до маленького місточка, кілька миль далше положеного, де в часі річного ярмарку думали дати кілька вистав для зібраного там народу.

Ільона остала на возі під полотняною будою, враз із тою блідою та поважною жінчиною, що очевидно нама-

малась прогнати журбу та неспокій молодой дівчини та розвеселити її.

Колиж ще підчас розмови дізнала ся, що Ільона також була артисткою та виступала в цирку із ріжними штуками на трапезі, прямо не могла здержати радісного оклику, що так і вихопив ся із її уст.

Казала спинити коні та чимкорше вискочила із воза та поспішила до мущин, що йшли пішком побіч возів.

Живо розповіла їм, що перед хвилиною почула від Ільони та в мить по сім владувані члени трупи отружили віз, сердечно стискаючи її за руку й витаючи, як одну із товаришок свого заводу.

Найстарший із них якийсь час розмавляв ще із тою поважною жінчиною, що опісля знова вилізла на віз та заняла давне своє місце побіч Ільони. Колиж опісля Ільона розповіла їй про своє минуле, жінка ся спитала:

— Скажи мені, чи ти не осталаби із нами? Ти моглаб нам стати у великій пригоді, а що й сама не зле на сім вийшлаб, то вір мені! Но що, чи хочеш?

При сім уважно дивилась їй в очі й слїдила за виразом блідого її личка.

Думка про се, щоб знова виступати перед народом за гроші, зовсім не була приманчивою для Ільони та викликувала у нїї якесь невдоволенє, якесь немиле почуванє.

— Не знаю, чи я взагалі зможу вам придати ся на що? — відповіла зпровола. Відтак же перемогла свою нехїть, простягнула руку до сидячої побіч жінчини й рішучо заявила:

— Добре — нехай і так буде! — сказала із притиском, немов стараючись приглушити якийсь голос, що иншого їй щось шепотав. — Зроблю се, особливо тому, що я з'обов'язана супроти вас до вдячності. Ви мене ви-свободили із Ібрагимових рук — можливо що й жите своє вам завдячую — тому радо зроблю все, чим лише зможу вам ужиточною стати!

Бліда жінка сильно стиснула її руку й розповідала опісля про свої дивачні подорожі по ріжних краях та пригоди між найріжнороднішими людьми.

— В послїдних часах ми мали много втрат — жалїлась

перед Ільоною, якій сказала, що є дочкою директора та властителя того цирку.

Був між нами один штукар, що вмів гадюк присвоювати та всякі штучки із ними показувати — оповідала Ільоні — а народ його дуже любив, та несподівано дістав сильну горячку і помер. Вув також один, що із своїми малпами много людей стягав та збільшував наш збір з вистав, та на нещастє наше одного вечера підчас представлення кров його залляла. І се були дві великі втрати для нас...

Ільона слухала не перебиваючи.

Так, бачиш, наш гурток все малів — зітхнула жінка стиха — а із сим наші приходи стали о много менші, як колись. А тепер так нам вже зле йде, що батько прямо не знає як добути гроший на все, що потреба — а про се, щоб відкладати що на чорну годину, то й мови бути не може.

Ільона з жалем вдивляла ся в лице сидячої побіч жінки, яксї черти зовсім явно виказували сліди недавньої ще краси. У виразї лиця тої блідої жінки пробивав ся якийсь тихий сум, щось немов гризь яка, а очі її були якісь мутні й гляділи похмуро, із очевидним змученєм.

Тільки час від часу в тих очах на коротку хвилину проблискував ясний вогник, в якого то полуміни Ільона могла доглянути, що жінчина ся не зовсім ще втратила свою красу.

І та дивна краса притягала її до себе якимись дивними чарами так, що Ільона все мусїла звертати свій погляд на то шляхотне, бліде лице, що хвилями сіяло побіч ньої.

Питала сама себе яка то її доля мусїла бути, яке горе мусїла перейти, що хоч як молода, а була так перемучена, сумна, без всякого захоплення до життя...

Цілий день їхали до вибраного місточка. А що було ще далеко, то вечером спинили ся перед заїздним домом, щоб там переночувати.

Всї раділи тим, що їхній гурток знова збільшив ся о одного члена, себто Ільону. Розійшлась бо вістка, що Ільона рішилась остати із ними.

Один із мушин так говорив до тої блідої жінки:

—Побачиш, Аго, що вона із своїм знанєм много

причинить ся до того, що мати мемо великий збір народа на наших представленнях! Кажеш, що вона виступає на трапезі? Се новина у нас! Поміж нами не було ще такої! Побачиш, що вона нам багато допоможе.

Той же старий мущина, якого Ага батьком звала, нічого не казав, лиш час від часу мовчки приглядався Ільоні.

Погляд його із подивом спинявся на блідому личку дівчини, що тепер сиділа коло печі на лавці й задумавшись вдивилася в одне місце вперед себе.

Нараз піднялася й, підійшовши до Аги, попросила о папір, перо й чорнило, бо хотіла написати Дорі та її батькові листа, та звідомити їх про своє місце перебування, щоб не журилися їй неprisутністю.

Подали їй, о що просила, і тепер Ільона описувала подрузі все, що тепер діється ся кругом ньої. Сердечно дякувала за все добре, що зазначала від ньої та її батька, а рівночасно доносила, що хоче тепер остати із тою цирковою трупкою, щоб сим відплатити ся тим людям за їхню поміч та охорону перед Ібрагимом.

Може — писала наприкінці листа — може моя дорога заведе мене в мої рідні сторони. Дай же Боже, щоб я могла як найскорше діждати сього!

Скінчивши писати, почула що їй стало троха легше на серцю, знала-ж бо добре, що Дора чимало тривожила ся тим, що її так нараз не стало, та ще й не знати було, де знаходить ся.

Другої днини із рана гурток знова вибрав ся в дальшу дорогу адесь коло полудня був вже в тім містечку, де мали якийсь час остати.

Зараз взяли ся ставити свою буду та пильно працювали.

Ільона із сердечною усмішкою приглядалася всім приготуванням а навіть сама помагала, де лиш могла. Взагалі старалася бути помічною кождому в міру сил своїх.

Було їй дуже мило, що старий директор відносив ся до ньої із якоюсь батьківською добротою, а інші, молодші члени трупи віносились до ньої із пошаною, якої вона від них ніколи не надіялась зазнати.

Ага же все була при ній, словом й ділом їй пособля-

ючи в приготуваннях.

Передовсім найважнішою та найпильнішою справою було, щоб постарати ся о се, щоб Ільона мала відповідне убранє, в яким моглаб виступити на арену. І ось спільним з'усиллям обох вдало ся вшити костюм.

Другої днини мало ся почати представленє, тож роботи було дуже много, а мусіли її скінчити ще до завтра, до вечера.

Вже пізно вечером сиділи всі гуртом та розповідали про свої пригоди серед широкого світа, а Ільона пильно прислухувалась бо неоднo було для ньої вельми цікавим.

Дізнала ся, що ся трупa була вже в Болгарії, Румунії, Австрії, та на Угорщині, а що вибирали ся до Німеччини, то се якраз додавало Ільоні — що сама була Німкою, — надію, що тримаючись їх незабаром побачить свою вітчину, за якою так тужила.

Другого дня вже із рана, Ільона почала пробу своїх штук.

Дивне якесь почутє її обняло, коли пораз перший, після так довгого часу, знова почала свобідно плавати у воздуху.

Не могла позбути ся якогось почуття тривоги, що нею заволоділо.

Остаточно здобула давну певність себе та холодну кров, з якою виводила свої небезпечні штуки та вивязувалась із такою умілістю та красою, що всі присутні прямо не могли її нахвалитись.

Прийшов вечір а з ним і хвиля представлення .

Ільонине серце живо ковтало коли нетерпеливо вижидала хвилі своєї черги.

І знова якась тривога та непевність її найшли, коли згадала, що ось приходить хвиля, що вона має виступити перед тисячами очий із своїми штуками.

За те Ага була в особливо щасливім настрою.

Згори вже предвиджувала ,що їхні доходи того вечера будуть о много більші, як се було через кілька послідних тижнів.

Із захватом спочав її погляд на повних краси зачерках Ільониної постави, яка ще вдячніше виступила в костюмі, який вона сама спорядила.

Радість та той захват викликали багрянці на личко Аги й ярко доводили як вродливою вона була колись.

Директор також горячково увихався. Убраний був зовсім на чорно, а в тім убраню виглядав вельми поважно. Розпоряджав всім уважливо, з надуманем, не один раз застерігаючи когось перед нещастєм.

Всі слухали його уважно, радо сповняючи кожний приказ.

Почалося представлєнє.

Ага не помилилась — всі місця були випродані — голова коло голови видніла із місць призначених для циркових гостей.

Із незвичайною зручністю молоді члени трупи вивязувались із своїх штук акробатичних, що як всюди, так і тут викликували живий захват у видців.

Але із найбільшим зацікавленням всі вижидали виступу Ільони.

Коли-ж на даний знак дзвінком вказала ся на арені, прямо очий не була всілі підняти, особливо що зараз в першу хвилю відчула, що своєю появою викликала велике вражіє.

Та по кількох хвилях вхопила за ліву й підняла ся в гору аж на трапез, звідки вже витала гостий жартівливими поцілуями.

Підчас, коли там в горі виводила свої вельми небезпечні колибаня, скоки та звороти увійшов до середини ще якийсь спізнений гість.

Перейшов між рядами, шукаючи свого сидження, а знайшовши сів там.

Але тільки що сів й погляд свій звернув на арену, як враз схопився із місця, вдивився в артистку, що на трапезі прямо чудес доказувала і забуваючи про се, що тисячі людей може глядить на нього та мусить почути, в безмірнім здивованю, що його обняло, крикнув двічі:

— Ільоно! — Ільоно!

Його голос, повний здивованя та радости, прірко пролетів ся по цирку.

Вона, повиснувши у воздуху, почула той голос, смертельно поблідла й булаб зовсім певно впала прямо на

голову, колиб не се, що вже в останній хвилині вхопи-
лась ланви, що звисала із гори, побіч трапеза.

Із жаху всі майже остовпіли. Бачили, що дівчина бу-
ла близькою смерті та з тривоги аж дух їм заперло.

Але вона перемогла хвилеве знесиленє — затиснула
зуби — раз ще вернула на трапез та довела свою продук-
цію до кінця.

Колиж опісля спустила ся в долину, хитнула ся й на-
певно булаб впала, колиб не се, що Ага на час підбігла та
підтримала її.

Невмовкаючі оплески та грімкі оклики провозили її
з арени.

Вона йшла наче сонна та вже поза котарою зісунула
ся на землю. В туж однак хвилю розхилила ся занавіса,
що відділювала артистів від арени та у вході явив ся му-
щина з темним, вітром та сонцем осмаленим лицем.

— Ільоно! — знова кликнув. — Ільоно!

— Горго!

Сльозами залита простягнула до нього руки — во-
на-ж думала, що він вже давно не жиє...

Він сердечно стиснув її руки.

Його радість була так велика, що прямо не давала
йому говорити а з його грудий добув ся лиш якийсь глу-
хий звук.

Ага оставила їх.

Бачивши, як вони дуже зворушені були обоє, догада-
ла ся що се судьба тих двох людей звела до купи та,
хоч як пекла їй питома жінкам цікавість, все-ж таки в ту
хвилю незвичайної стрічі лишила їх на самоті.

Остаточно Ільона настільки вже успокоїла ся, що
змогла відозватись. Підвела замрачені оченята на нього
та стиха, ледво чутним голосом, промовила:

— Прямо не можу того зрозуміти! Ми знова відна-
йшли себе! А яким чудом!... Я-ж думала, що ви там, в
тій темній глубині...

И гірке риданє перебило їй мову. Закрила лице ру-
ками.

Горго сумно похитав головою а відтак відповів:

ЧИТАЙТЕ

НОВУ СЕНЗАЦІЙНУ ІСТОРИЧНУ ПОВІСТЬ

Гарібальді

МИ ПЕВНІ, ЩО ВОНА ВИКЛИЧЕ ВЕЛИКЕ ЗАЦІКАВ-
ЛЕННЯ СЕРЕД НАШИХ ЧИТАЧІВ.

Виходити ме сшитками по 32 сторони друку.

Всіх буде около 50.

ЦІНА КОЖДОГО СШИТКА 10 Цнт.

Набувати можна в кожній книгарні, у кольпортерів
або у видавця, адресуєчи:

M. PASICHNIAK

850 Main St.

WINNIPEG,

MANITOBA.